Міністерство освіти і науки України
Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка
Центр науково-освітнього партнерства і мережевої взаємодії
Кафедра педагогіки

Доброчесність у навчанні: дотримуватись/не можна/порушувати

Збірник студентських та учнівських есе

Суми - 2026

боротьба за прозоре й чесне суспільство, де цінуються реальні досягнення та справжній професіоналізм.

Виклики цифрової епохи та роль штучного інтелекту

Сьогодні ми стоїмо перед новим викликом – стрімким розвитком генеративного штучного інтелекту. Це надзвичайно потужний інструмент, який може стати чудовим помічником у дослідженнях, однак водночас є і найбільшою спокусою для порушення доброчесності. Використання ШІ для генерації тексту без належного аналізу, перевірки фактів та посилань на джерела – це такий самий плагіат, як і звичайне копіювання чужих думок.

Доброчесність у XXI столітті вимагає від нас прозорості: ми маємо чесно визнавати, де закінчується робота алгоритму і починається наша власна думка. Уміння критично оцінювати результати штучного інтелекту стає новою формою академічної відповідальності. Технології покликані доповнювати людський інтелект, а не підміняти його.

Висновок: шлях до справжнього успіху

Академічна доброчесність – це питання внутрішньої культури та самоповаги. Репутація будується роками наполегливої праці, а руйнується одним нечесним вчинком. У сучасному глобалізованому світі, де цифрова історія кожної людини зберігається назавжди, академічна чесність стає найціннішим активом.

Мета вищої освіти – не просто отримати документ, а стати особистістю, здатною створювати нові смисли та нести відповідальність за свої ідеї. Обираючи шлях доброчесності, ми інвестуємо у власну конкурентоспроможність. Бути доброчесним – означає бути справжнім, впевненим у своїх знаннях і готовим до викликів реального професійного життя. Справжній успіх приходить лише до тих, хто не боїться труднощів самостійного пізнання світу.

Ділягін Олег

Запорізький державний медико-фармацевтичний університет

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ У ОСВІТІ ТА НАУЦІ

У сучасному світі, де інформація стала найціннішим ресурсом, а швидкість її обробки та поширення постійно зростає, питання справжності, авторства та етичності набуває безпрецедентної ваги. Академічна доброчесність для мене – це насамперед внутрішній компас, етичний фундамент, що визначає стандарти поведінки та взаємодії в академічному середовищі, забезпечуючи дотримання принципів чесності, прозорості,

відповідальності та поваги до інтелектуальної праці. Без глибокого усвідомлення, поширення та неухильного дотримання цих принципів будь-які механізми забезпечення якості освіти стають суто формальними, перетворюючись на бюрократичну ілюзію та повністю втрачаючи свою справжню ефективність.

Для мене абсолютно очевидно, що якість вищої освіти та академічна доброчесність є нерозривними, взаємодоповнюючими концепціями. Високоякісна освіта створює те живильне середовище, де природно підтримують етичні стандарти, а слідування принципам доброчесності, у свою чергу, формує надійну репутаційну складову та підвищує довіру до закладів вищої освіти і їхніх випускників. Фундаментальними цінностями, на яких, мов на могутніх колонах, тримається ця система, є чесність, довіра, повага, справедливість, відповідальність, прозорість та інноваційність. Довіра, зокрема, є абсолютною основою для ефективної взаємодії: лише за її наявності можливий відкритий обмін знаннями та конструктивна співпраця між студентами, викладачами та дослідниками.

Проте, чому ж тоді ми так часто стикаємося з кричущими порушеннями цих, здавалося б, зрозумілих істин? Чому академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація даних, фальсифікація, списування, хабарництво та необ’єктивне оцінювання продовжують отруювати освітній простір? Аналізуючи причини такої поведінки, стає зрозумілим, що головними тригерами академічного шахрайства є брак мотивації до самостійного навчання, надмірне академічне навантаження та банальний дефіцит часу. Студенти, опиняючись під тиском дедлайнів, часто шукають легких шляхів, використовуючи чужі роботи або звертаючись до нелегальних сервісів написання текстів на замовлення, популярність яких останнім часом загрозливо зросла завдяки онлайн-доступу та ілюзії анонімності. З іншого боку, дослідники та викладачі теж не застраховані від помилок: вони можуть фальсифікувати результати досліджень через непереборне бажання отримати швидкий науковий результат і через шалений тиск наукових рейтингів та жорстких вимог до публікацій.

Сьогодні ми живемо в епоху бурхливої цифрової трансформації, і це приносить нашому суспільству нові, небачені раніше виклики. Стрімкий перехід до онлайн-освіти викликав обґрунтоване занепокоєння щодо появи нових форм академічної недоброчесності, оскільки віртуальне навчальне середовище створює збільшені можливості для студентів вдаватися до нечесної поведінки під час іспитів чи виконання завдань. Більше того, поява потужних інструментів штучного інтелекту, таких як ChatGPT, докорінно змінює правила гри на академічному полі. Хоча ці інноваційні технології можуть суттєво покращити та урізноманітнити навчальний процес, вони водночас породжують

складні етичні дилеми, пов'язані з плагіатом та істинним авторством, змушуючи освітян терміново адаптувати методи оцінювання та ще більше акцентувати увагу на розвитку критичного мислення. Щоб протидіяти цим загрозам, університети в усьому світі активно використовують цифрові інструменти, такі як Turnitin, Unicheck та Grammarly, що детально аналізують тексти і порівнюють їх з гігантськими міжнародними базами даних та відкритими джерелами.

Але чи достатньо лише жорстких каральних мір та тотального цифрового контролю для подолання цієї кризи? Моє глибоке внутрішнє переконання полягає в тому, що справжнє формування доброчесного освітнього середовища можливе лише за умови плекання відповідної культури та цінностей, а не просто шляхом механічного посилення нагляду. Завжди існує небезпечний ризик скотитися до суто формального підходу, коли кодекси честі або системи перевірки на плагіат використовуються виключно як репресивний засіб контролю, а не як спосіб виховання глибоко відповідального ставлення до власного освітнього та наукового шляху. Тому надзвичайно важливими є превентивні та просвітницькі заходи. Наприклад, впровадження спеціалізованих дисциплін з основ академічного письма, активна діяльність етичних комісій, які розглядають складні випадки, та свідоме підписання Декларацій про академічну доброчесність усіма учасниками освітнього процесу.

Підсумовуючи свої роздуми, хочу ще раз підкреслити фундаментальну тезу: основу прогресу та розвитку будь-якої нації становить її потужний інтелектуальний потенціал. Забезпечення найвищої якості вищої освіти є ключовим компонентом розвитку сучасного, цивілізованого суспільства, і ми всі маємо чітко усвідомити, що академічна доброчесність відіграє в цьому процесі абсолютно визначальну роль.

Довгопола Діана
Академія мистецтв ім.П. Чубинського

СИЛА ДОВІРИ

Розмірковуючи над проблемою академічної доброчесності, на згадку приходять слова американського письменника Стівена Кові - автора відомої книги «7 звичок надзвичайно ефективних людей»: «Довіра – це клей життя» [1]. І справді, важливо зрозуміти, що саме об'єднує людей в академічному просторі, робить останній цілісним і життєздатним?